

Beslutningsforslag nr. B 173. Fremsat den 4. juni 1987 af Ole Vagn Christensen, (S), Jytte Andersen (S), Bakholt (S), Arne Jensen (S), Søren B. Jørgensen (S), Kaj Poulsen (S), Joanna Rønn (S) og Taanquist (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om arbejdsmiljø og arbejdsmedicin for fiskere og søfolk

Folketinget opfordrer regeringen til gennem nedenstående aktiviteter at forbedre arbejdsmiljøet for fiskere og søfolk, forebygge helbredsskader og forbedre behandlingen af lidelser, knyttet til søfart, fiskeri og offshore-virksomhed.

a. Arbejde om bord på danske skibe underlægges samme arbejdsmiljøkrav, som arbejdsmiljølovgivningen stiller til arbejde i land.

b. Et indberetningssystem vedrørende ulykker til søs, parallelt med indberetningssystemet vedrørende arbejdsulykker i øvrigt, iværksættes.

c. Der indføres pligt til, at skibe under 20 BRT skal have skipper med en af industrimi-

nisteren godkendt uddannelse, hvis der sejles med beskæftigede om bord.

d. Der indføres pligt til, at skibe over 20 BRT skal have mere end én person om bord med en af industriministeren godkendt uddannelse.

e. Der indføres obligatoriske sikkerhedskurser samt obligatoriske adgangskurser for at opnå tilladelse til at blive forhyret på dansk skib.

f. Der oprettes en bedriftssundhedstjeneste for søfart, fiskeri og offshore-virksomhed, til hvilken der knyttes forskning i forebyggelse og behandling af dels arbejdsbetingede lidelser, dels arbejdsulykker til søs.

Bemærkninger til forslaget

I Danmark hører søens folk ikke ind under Arbejds miljøloven, og tilsvarende lovgivning eksisterer ikke for søens folk. En konsekvens af dette er, at arbejdsmiljøpåvirkninger og arbejdsskader om bord på skibe er betydelig dårligere belyst end for tilsvarende erhverv på land.

Fiskerne

Ifølge Danmarks Statistik var der i 1982 omkring 11.000 erhvervsfiskere i Danmark. Den ene halvdel var selvstændige og den anden fiskerimedhjælpere eller partsfiskere.

Ifølge undersøgelsen »Dødelighed og Erhverv 1970-80« fra Danmarks Statistik var Standard Mortality Ratio (SMR) for selvstændige fiskere meget nær gennemsnittet for samtlige i erhverv. Fiskerimedhjælperne havde derimod en forhøjet SMR, specielt for ulykker (192). Ifølge Ulykkesforsikringsforbundet for Dansk Fiskeri blev der for 6-års perioden 1980-85 anmeldt 108 dødsfald blandt fiskere. 86 af de 108 skyldtes arbejdsulykker. Det vil sige ca. 14 dødsulykker i gennemsnit pr. år eller 13 dødsulykker pr. 10.000 fiskere pr. år. Forekomsten af dødsulykker i gennemsnit for alle erhverv på land i samme periode var 0,3 pr. 10.000. Det svarer til, at hyppigheden af dødsulykker blandt fiskere er mere end 40 gange større end gennemsnittet for erhvervene på land.

Vanggaard og Nielsen (»Arbejds miljø i Dansk Fiskeri« Ugeskrift for Læger, nr. 7 1977, siderne 413-424) undersøgte forekomsten af arbejdsulykker i dansk fiskeri i årene 1970-72 og fandt 24 dødsulykker pr. 10.000 pr. år. Ifølge Sikringsstyrelsen forekom der i gennemsnit 23 dødsulykker pr. år i perioden 1970-79.

Tilsvarende tal fra Norge og England er af samme størrelsesorden - omkring 10 dødsulykker pr. 10.000 fiskere pr. år.

De mange arbejdsulykker og den almindelige antagelse af, at fiskeriet er et hårdt erhverv, gør, at man kunne vente en høj forekomst af erhvervs sygdomme blandt fiskere. Om dette er tilfældet er dog yderst sparsomt belyst i litteraturen. Vanggaard og Nielsen interviewede 221 fiskere fra Esbjerg i 1973

med henblik på kortlægning af deres klager. 70 pct. klagede over hyppige rygmerter. 15 pct. havde til stadighed eksemplignende forandringer. 45 pct. havde bylder som tilbagevendende tilstand. 20 pct. led af dødhedsfornemmelse i fingrene. De adspurgte angav i gennemsnit 8-10 symptomer. Dette tal er højere end det tal, som blev fundet i Socialforskningsinstituttets arbejdsmiljøundersøgelse af LO-arbejdere i 1974. I denne angav ansatte i gennemsnit 4-5 sygdomssymptomer og 42 pct. af alle havde rygmerter.

Søfolkene

Området søtransport, det vil sige handelsflåden, beskæftigede i 1980 små 12.000 personer, heraf 15 pct. kvinder. Antallet af beskæftigede er antagelig faldet siden.

I 6-års perioden 1980-85 blev der til Ulykkesforsikringsforbundet for Dansk Søfart anmeldt 137 dødsfald blandt søfolk, 48 af disse skyldtes arbejdsulykker. I gennemsnit bliver det 8 dødsulykker pr. år eller omkring 7 dødsulykker pr. 10.000 søfolk pr. år, det vil sige, at risikoen er ca. 20 gange større end for gennemsnittet af de landbaserede erhverv.

I lighed med fiskerne må rapporteringen af ikke-dødelige arbejdsulykker for søfolk antages at være mangelfuld. Til arbejdsskadeforsikringen blev der i 1983 anmeldt 1.157 arbejdsskader eller 9,8 pr. 100 søfolk, hvilket skal sammenlignes med 2,4 arbejdsulykker pr. 100 arbejdstagere på landjorden.

I 1984 blev der til Arbejdstilsynet anmeldt 41 erhvervsbetingede lidelser vedrørende søfolk. Der var 14 høreskader, 8 tilfælde af eksem og 5 hjerne-skader. Omregnet bliver det 3,5 erhvervs sygdomme pr. 10.000 søfolk, hvilket er på linie med anmeldte hyppigheden for brancher som bygge- og anlægsvirksomhed, grafisk industri og social- og sundhedsvæsen.

Udenlandske undersøgelser tyder på øget forekomst af hjerte-karsygdomme blandt søfolk.

Selv om andre nationers søfarende kan have lignende problemer, eksempelvis høj ulykkesfore-

komst blandt fiskere, både i England og Norge, må vi selv udrede årsagssammenhænge til arbejdsskader blandt søens folk her i landet.

Som det første skridt burde søens folk blive omfattet af samme arbejdsskaderegistreringssystem som andre arbejdstagere. Det vil sige, at alle arbejdsskader, som medfører arbejdsudygtighed i én dag eller mere, burde rapporteres af rederen eller i hans sted kaptajnen eller skipperen på samme anmeldelsesblanket, som for andre arbejdstagere. Anmeldelse af konstaterede eller formodede erhvervsbetingede lidelser bør foregå på samme måde for søens folk som for landets øvrige arbejdstagere.

Der bør straks gøres en betydelig indsats for at

bekæmpe arbejdsulykker og specielt dødsulykker. Man bør her drage nytte af den mangeårige erfaring i analyser af farlige arbejdspladser og erfaring i beskyttelsesforanstaltninger, man har på landjorden.

Der er et betydeligt behov for en bedriftssundhedstjeneste for søens folk. Viden og erfaring vedrørende arbejdsmiljøfaktorer om bord på fiskerskibe og handelsskibe bør samles i et søfartsmedicinsk institut.

Ved søforhør efter ulykker til søs bør der drages omsorg for, at der i samme omfang anvendes lønmodtagere som arbejdsgivere som lægdommere i retterne. Dette er ikke tilfældet i dag, hvorfor der er opstået en skævhed i retternes sammensætning.